

Врз основа на член 24, став (1), точка 1), алинеја 12 и член 128, став (1) од Законот за енергетика („Службен весник на Република Македонија“ бр. 96/18 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 96/19), Регулаторната комисија за енергетика и водни услуги на Република Северна Македонија на седницата одржана на ден 18 јуни 2019 донесе:

ПРАВИЛА ЗА ПАЗАР НА ПРИРОДЕН ГАС

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Предмет на уредување

Член 1

- (1) Со овие Правила за пазар на природен гас (во понатамошниот текст: Правила) се уредува:
- 1) начинот на регистрација и идентификација на учесниците на пазарот,
 - 2) елементи на договорите за учество на пазарот на природен гас,
 - 3) организацијата и функционирањето на пазарот на природен гас со билатерални договори (во понатамошниот текст: пазар),
 - 4) условите што треба да ги исполнуваат учесниците на пазарот,
 - 5) правата и обврските на учесниците на пазарот,
 - 6) воспоставувањето, организирањето и контролата на тргувањето со природен гас и помошни услуги, вклучувајќи го и прекуграничното тргување, во согласност со обврските од членувањето во меѓународните организации,
 - 7) постапката и начинот за собирање и доставување на податоци до Регулаторната комисија за енергетика и водни услуги на Република Северна Македонија во однос на состојбите и појавите на пазарот на природен гас, и
 - 8) други прашања поврзани со организацијата и функционирањето на пазарот.
- (2) Целта на овие Правила е да се обезбеди транспарентен и недискриминаторен начин на организацијата и управувањето со пазарот заради обезбедување ефикасен, конкурентен и одржлив пазар.
- (3) Овие Правила ги применуваат сите учесници на пазарот, како и сите субјекти кои учествуваат во постапки и преземаат дејствија пропишани со овие Правила.
- (4) Регулаторната комисија за енергетика и водни услуги на Република Северна Македонија ја следи примената на овие Правила.

Дефиниции

Член 2

- (1) Дефинициите за одделните изрази, содржани во Законот за енергетика, се применуваат и во овие Правила.
- (2) Одделни изрази употребени во овие Правила го имаат следното значење:
 - 1) „EIC“ - енергетски идентификационен код е единствена ознака на учесникот на европскиот пазар на природен гас која ја издава институцијата за издавање на EIC,
 - 2) „виша сила“ се сите непредвидливи природни појави, како и настани и околности кои што се надвор од влијанието на учесниците на пазарот и кои не можеле да ги предвидат и да ги спречат со примена на разумно прифатлив напор, а поради кои учесниците на пазарот не

биле во состојба да ги исполнат обврските утврдени со овие Правила и/или меѓусебните договори,

- 3) „**виртуелна точка за тргување**“ е точка која се наоѓа помеѓу точката на влез и точката на излез во која учесниците на пазарот, освен операторот на пазар со природен гас, можат да купуваат или продаваат природен гас.
- 4) „**интервал за порамнување**“ е временски интервал во кој се врши пресметка на размената на природен гас (предавање и испорака) и/или системски услуги,
- 5) „**период на испорака**“ е специфициран временски период во кој се испорачуваат физичките количини на природен гас,
- 6) „**период на порамнување**“ е период за кој се врши пресметка на трансакцијата на пазарот, вклучувајќи ја и пресметката на отстапувањата, и претставува основа за плаќање,
- 7) „**точка на излез**“ е физичка точка во која природниот гас се испорачува од преносниот систем кон корисниците, како што се потрошувачи директно поврзани на системот и дистрибутивни системи поврзани на системот за пренос на природен гас, ,
- 8) „**точка на влез**“ е физичка точка во која учесниците на пазарот внесуваат природен гас во системот за пренос, како што се интерконекциите со соседните системи за пренос на природен гас,
- 9) „**трговски интервал**“ е основен временски интервал за кој се склучени пазарните трансакции,
- 10) „**трансакција**“ е купување или продажба на определени количини на природен гас и системски услуги во одреден временски период помеѓу учесниците на пазарот.

Кратенки и поими

Член 3

(1) Листата на кратенки кои се користат во овие Правила се:

- 1) БОС Балансно одговорна страна,
- 2) ОСД Оператор на систем за дистрибуција на природен гас,
- 3) ОСП Оператор на системот за пренос на природен гас,
- 4) ПС Систем за пренос на природен гас,
- 5) ДС Дистрибутивен систем на природен гас,
- 6) БРУП Барање за регистрација за учесник на пазарот,
- 7) ОППГ Оператор на пазарот на природен гас,
- 8) РКЕ Регулаторна комисија за енергетика и водни услуги на Република Северна Македонија,
- 9) РУП Регистар на учесниците на пазарот на билатерални договори,

(2) Општо прифатени поими (конвенции) во овие Правила се:

- 1) ОСП и ОСД го вршат мерењето на количините на природен гас во точките на влез и во точките на излез, вклучувајќи ги и мерењата на природен гас со соседните системи за пренос на природен гас,
- 2) сите времиња се однесуваат на временската зона (CET) GMT+1, независно од тоа дали станува збор за зимски или летен период на сметање на времето,

- 3) количините природен гас се изразуваат во нормални метри кубни и kWh, а стандардниот квалитет на природниот гас е содржан во Прилог 1 кој што е составен дел од овие правила,
- 4) „ден Д“ е временски период од 08:00 часот од било кој календарски ден до 08:00 часот во следниот календарски ден,
- 5) „месец М“ е временски период од 08:00 часот, од првиот ден на календарскиот месец до 08:00 часот, од првиот ден на идниот календарски месец,
- 6) диспечерскиот интервал изнесува еден ден Д,
- 7) трговскиот интервал изнесува еден ден Д,
- 8) интервал за порамнување изнесува 1 час,
- 9) период на порамнување изнесува еден календарски месец М.

II. УЧЕСНИЦИ НА ПАЗАРОТ

Учесници на пазарот

Член 4

- (1) Учесници на пазарот се:
 - 1) трговците со природен гас,
 - 2) снабдувачите со природен гас,
 - 3) потрошувачите на природен гас што ги исполнуваат условите за самостојно учество на пазарот дефинирани во Член 7 од овие Правила,
 - 4) операторот на систем за пренос на природен гас,
 - 5) операторот на систем за дистрибуција на природен гас,
 - 6) операторот на затворен систем за дистрибуција на природен гас, и
 - 7) операторот на пазарот на природен гас.
- (2) Учесниците на пазарот, освен учесникот од став (1), точка 3) на овој член, потребно е да имаат лиценца издадена од РКЕ, односно да имаат решение за упис во регистарот на странски трговци и снабдувачи со природен гас кој го води РКЕ.

Трговец со природен гас

Член 5

- (1) Трговецот со природен гас купува природен гас од снабдувач, друг трговец, организираниот пазар на природен гас или од странство.
- (2) Трговецот со природен гас ја продава количината на природен гас на други трговци, снабдувачи, ОСП, ОСД, потрошувачите на природен гас што ги исполнуваат условите за самостојно учество на пазарот, организираниот пазар на природен гас или ја продава во странство.
- (3) Трговецот со природен гас до ОСП и ОППГ навремено доставува информации за количините на природен гас, соодветните временски распореди од сите договори за купопродажба на природен гас, во согласност со овие Правила и Правилата за доделување на прекугранични преносни капацитети.

Снабдувач на природен гас

Член 6

- (1) Снабдувачот со природен гас купува природен гас од друг снабдувач, трговец, организираниот пазар на природен гас и/или од странство.
- (2) Снабдувачот со природен гас може да ја продаде количината на природен гас на своите потрошувачи, други снабдувачи, трговци, организираниот пазар на природен гас, ОСП и ОСД.
- (3) Снабдувачот со природен гас кој се обврзал да испорача природен гас го обезбедува неопходниот капацитет за пренос и/или дистрибуција од соодветните оператори.
- (4) Снабдувачот на природен гас со обврска за јавна услуга набавува природен гас по пазарни услови со избор на најповолна понуда.
- (5) Снабдувачот со природен гас во краен случај може да ги продава вишоките на природен гас на организираниот пазар на природен гас на транспарентен и недискриминаторен начин, со цел да го оптимизира своето работење.
- (6) Снабдувачот со природен гас во краен случај, во случаи утврдени во закон, врши снабдување на потрошувачите на природен гас, кои останале без снабдувач.

Потрошувач на природен гас

Член 7

Потрошувачите кои се приклучени на преносниот систем можат самостојно да учествуваат на пазарот, односно да купуваат природен гас од снабдувач, трговец со природен гас, организираниот пазар на природен гас или од снабдувач или трговец со природен гас од странство.

Оператор на систем за пренос на природен гас

Член 8

- (1) ОСП:
 - 1) обезбедува системски услуги за балансирање на систем за пренос на природен гас, согласно Правилата за балансирање на системот за пренос на природен гас, и
 - 2) набавува природен гас за покривање на загубите во мрежата за пренос на природен гас, и природен гас за сопствени потреби, со цел да се обезбеди сигурно и доверливо функционирање на систем за пренос на природен гас, по пазарни услови, на транспарентен и недискриминаторен начин, согласно правилата за набавка на природен гас за покривање на загубите во систем за пренос на природен гас претходно одобрени од РКЕ.
- (2) ОСП може да го продаде вишокот на природен гас набавен за покривање на загубите во мрежата за пренос на природен гас, на организираниот пазар на природен гас или на пазарот на балансна енергија и за секоја таква продажба ја известува РКЕ.
- (3) ОСП учествува на регионалниот пазар на балансна енергија.

Оператор на систем за дистрибуција на природен гас

Член 9

- (1) ОСД обезбедува системски услуги, и набавува природен гас за покривање на загубите во дистрибутивната мрежа по пазарни услови на транспарентен, недискриминаторен и

конкурентен начин во согласност со Правилата за набавка на природен гас претходно одобрени од РКЕ.

- (2) ОСД може да го продаде вишокот на природен гас на организираниот пазар на природен гас со цел да ја оптимизира набавката на природен гас и за секоја таква продажба ја известува РКЕ.

Оператор на пазар на природен гас

Член 10

(1) ОППГ врши:

- 1) администрирање на пазарот на природен гас со билатерални договори,
 - 2) организирање и управување на организираниот пазар на природен гас за трговија со природен гас во Република Северна Македонија и/или приклучување со други организирани пазари на природен гас,
 - 3) пресметка на количините на потребната балансна енергија заради одредување на цената на дебалансната енергија, а согласно податоците добиени од операторот на системот за пренос на природен гас,
 - 4) пресметка на дебалансите на балансно одговорните страни согласно конечниот дневен распоред и мерењата добиени од операторот на системот за пренос на природен гас, операторите на системите за дистрибуција на природен гас,
 - 5) финансиско порамнување и контрола врз финансиското покривање на признаените дебаланси врз основа на квантитативно порамнување на дебалансите,
 - 6) навремено доставување до операторот на системот за пренос на природен гас на сите информации потребни за изработка на конечните дневни распореди за купување и продажба на природен гас во и надвор од границите на Република Северна Македонија,
 - 7) водење на евиденција на сите договори склучени со учесниците на пазарот на природен гас,
 - 8) водење на евиденција на сите договори за формирање на балансни групи склучени помеѓу учесниците на пазарот на природен гас и операторот на пазар на природен гас,
 - 9) изработка на дневен пазарен план,
 - 10) воспоставување и водење на регистар на учесниците на пазарот на природен гас,
 - 11) објавување на информации кои се неопходни за непречено организирање и управување на пазарот на природен гас, и
 - 12) обезбедување на потребните услуги за снабдувачот со природен гас во краен случај, заради соодветно задоволување на потребите на неговите потрошувачи.
- (2) ОППГ соработува со операторите на пазарите на природен гас на други земји и сите регионални и меѓународни организации и асоцијации.
 - (3) ОППГ обезбедува доверливост на деловните податоци кои учесниците на пазарот на природен гас му ги доставуваат.

III. РЕГИСТРАЦИЈА ЗА УЧЕСТВО НА ПАЗАРОТ

Член 11

Лицата од Член 4 став (1) од овие Правила, со исклучок на ОППГ, се регистрираат за учество на пазарот и се стекнуваат со правото да учествуваат на пазарот на билатерални договори во согласност со овие Правила.

Постапка за регистрација за учество на пазарот

Член 12

- (1) Постапката за регистрација за учество на пазарот започнува со поднесување на БРУП до ОППГ, потпишано од лицето овластено за застапување и заверено од барателот.
- (2) ОППГ го изработува образецот за БРУП од став (1) на овој член, и по претходно одобрување од РКЕ, го објавува на својата веб страница.
- (3) Пред да го поднесе барањето од став (1) на овој член, барателот ја уредува својата балансна одговорност согласно со Правилата за балансирање.
- (4) Барателот од став (1) на овој член кон БРУП, ги доставува во оригинал или копија на оригиналот заверена на нотар, следниве документи:
 - 1) тековна состојба издадена од Централниот регистар на Република Северна Македонија,
 - 2) информација за економско финансиската состојба, издадена од страна на Централниот регистар на Република Северна Македонија,
 - 3) лиценца за вршење на енергетска дејност или решение за упис во регистарот на странски трговци и снабдувачи на природен гас, освен ако БРУП поднесува потрошувач,
 - 4) потврда за издаден ЕИС,
 - 5) уверение од Управата за јавни приходи за платени даноци и други јавни давачки пропишани со закон,
 - 6) потврда дека не е отворена постапка за стечај или ликвидација,
 - 7) примерок од договорот за регулирана балансна одговорност склучен со ОСП или изјава за превземена балансна одговорност од страна на друг учесник на пазарот кој претходно ја има регулирано балансната одговорност, односно е впишан во регистарот на БОС од страна на ОСП, и
 - 8) изјава за веродостојност на барањето и дадените податоци, потпишана од лицето овластено за застапување на барателот.
- (5) Документите од став (4), точка 1), 2), 5) и 6) на овој член не треба да бидат постари од 30 дена.
- (6) Доколку барателот не поседува ЕИС, кон БРУП од став (1) поднесува и барање за доделување на ЕИС, а ОППГ, по службена должност во негово име ја спроведува постапката за барање за издавање на ЕИС за барателот.

Дигитален сертификат

Член 13

- (1) Овластеното лице на барателот од Член 12 од овие Правила користи квалификуван дигитален сертификат издаден од регистриран издавач на сертификат, согласно прописот со кој се регулира електронскиот потпис.
- (2) Листата со регистрирани издавачи на сертификати се објавува на веб страната на ОППГ.

Непотполно барање

Член 14

- (1) Ако ОППГ утврди дека БРУП и/или документацијата од Член 12 став (4) е непотполна, во рок од седум работни дена од приемот на БРУП, го известува барателот и му определува

рок од 15 дена да ја доуреди потребната документација во согласност со Член 12 од овие Правила.

- (2) Ако барателот не ја доуреди потребната документација во рокот определен од став (1) на овој член, ОППГ донесува решение за отфрлање на БРУП.
- (3) Барателот во рок од 15 дена од денот на приемот на решението од став (2) на овој член, може да достави приговор до РКЕ.

Договор за учество на пазар

Член 15

- (1) Ако ОППГ утврди дека БРУП од Член 12 од овие Правила е потполно, во рок од седум работни дена од денот на поднесување на БРУП го известува барателот за уредноста и му доставува потпишан Договор за условите и начинот за учество на пазарот во четири примероци.
- (2) Договорот од став (1) на овој член особено содржи:
 - 1) права и обврски на учесникот на пазарот,
 - 2) права и обврски на ОППГ,
 - 3) времетраење на договорот.
- (3) Барателот во рок од три работни дена од приемот го потпишува договорот и два примерока од потпишаниот договор доставува до ОППГ.
- (4) Ако барателот не достави потпишан договор во рокот од став (3) на овој член, ОППГ смета дека БРУП е повлечено.
- (5) Ако не биде потпишан договор за учество на пазарот на природен гас помеѓу барателот и ОППГ од причината наведена во став (4) на овој член, истиот барател во рок не покос од 60 денови од денот на поднесување на барањето може да започне нова процедура согласно Член 12 од овие Правила.
- (6) ОППГ по претходни консултации со лицата од Член 4 став (1) од овие правила, изготвува модел на Договор за условите и начинот за учество на пазарот и по претходно одобрување од РКЕ го објавува на својата веб страна.

Запишување во регистар на учесници на пазар

Член 16

- (1) По склучување на Договорот од Член 15 од овие Правила, ОППГ донесува решение за упис на барателот во РУП.
- (2) Со денот на уписот во РУП, барателот се стекнува со својство на регистриран учесник на пазарот.
- (3) Учесникот на пазарот во рок од три работни дена од денот на уписот во РУП, до операторот на соодветниот систем, доставува барање за дефинирање на мерна точка со соодветен ID број, за сите мерни точки во кои ќе се врши испорака и/или преземање на природен гас.
- (4) Учесникот на пазарот во рок од три работни дена по добивањето на ID бројот за мерна точка од став (3) на овој член, до ОППГ доставува документот добиен од операторот на соодветниот систем.
- (5) Учесникот на пазарот не може да отпочне со трансакции на пазарот се додека во РУП не бидат запишани ID броевите на мерни точки.

- (6) Учесникот на пазарот го известува ОППГ во рок од три работни дена од настанувањето на каква било промена во околностите кои влијаат на престанок на исполнувањето или промена во некој од условите за учество на пазарот или во однос на податоците и информациите од член 12 став (4) од овие правила.
- (7) ОППГ може во кој било момент да провери дали учесниците на пазарот и понатаму ги исполнуваат условите за учество на пазарот и можат да бараат дополнителни документи или ажурирање на веќе поднесените.

Известување за нов учесник

Член 17

На денот на запишување во РУП, ОППГ ги известува ОСП и ОСД за учесникот на пазарот кој се стекнал со право за учество на пазарот.

Регистар на учесници на пазарот

Член 18

- (1) ОППГ го води и одржува РУП и го објавува на својата веб страница.
- (2) РУП особено ги содржи следниве податоци за учесниците на пазарот:
 - 1) назив и седиште на учесникот на пазарот и лице овластено за застапување,
 - 2) својството на учесникот на пазарот, во согласност со Член 4 од овие Правила,
 - 3) статус на учесникот на пазарот,
 - 4) датум на упис во РУП,
 - 5) ЕИС на учесникот,
 - 6) ID броеви на мерни точки кои му припаѓаат на учесникот на пазарот.

Повлекување од пазарот на учесник на пазарот

Член 19

- (1) Ако учесникот на пазарот сака да го прекине своето учество на пазарот, до ОППГ доставува Барање за повлекување од пазарот, во кое го наведува датумот и времето од кога планира да се повлече од пазарот.
- (2) Датумот од став (1) на овој член не може да биде покус од 30 дена од денот на поднесување на барањето.
- (3) Барателот во рок од 30 дена пред поднесување на барањето од став (1) на овој член ги известува сите учесници на пазарот со кои има склучено договор за купопродажба на природен гас како и своите потрошувачите со кои има склучено договор.
- (4) Ако барателот од став (1) на овој член е БОС, кон барањето од став (1) на овој член потребно е да достави доказ издаден од ОСП дека останатите членови на балансната група го уредиле прашањето за својата балансна одговорност.
- (5) ОППГ, во рок од 30 дена од приемот на барањето од став (1) на овој член, донесува решение за бришење на учесникот на пазарот од РУП и веднаш го објавува на својата веб страница и го доставува до ОСП и ОСД.
- (6) Решението од став (5) на овој член влегува во сила на датумот наведен во барањето или датумот што го одредува ОППГ, со што учесникот на пазарот повеќе нема право да врши физички трансакции.

- (7) Со влегување во сила на решението од став (5) на овој член, ОППГ го брише барателот од РУП.
- (8) Ако Барателот од став (1) на овој член е снабдувач, ОППГ го известува снабдувачот во краен случај за донесеното решение од став (5) на овој член.
- (9) Во случај на одбивање на Барањето од став (1) на овој член, ОППГ донесува одлука за одбивање на барањето во која ги образложува причините за одбивањето.
- (10) Барателот може да поднесе приговор до РКЕ против одлуката од став (9) на овој член, во рок од 15 дена од приемот на одлуката.

Суспензија на учесник на пазарот

Член 20

- (1) ОППГ има право да донесе одлука за суспензија на учесник на пазарот доколку учесникот на пазарот:
 - 1) постапува спротивно на овие Правила,
 - 2) не го почитува договорот потпишан со ОППГ,
 - 3) не ги извршува обврските за плаќање во однос на надоместок за користење на пазар и/или дебалансите, или
 - 4) остане без балансна одговорност.
- (2) ОСП го известува ОППГ за неплатените обврски за направениот дебаланс од страна на балансно одговорната страна.
- (3) ОППГ пред да ја донесе одлуката од став (1) на овој член, му доставува на учесникот на пазарот опомена пред суспензија.
- (4) Опомената пред суспензија содржи временски период, не покус од три работни дена и не подолг од 30 дена, во кој учесникот на пазарот треба да ги отстрани причините поради кои му била доставена опомената.
- (5) Ако учесникот на пазарот во рокот од став (4) на овој член, докаже дека ги отстранил причините поради која му била доставена опомената, ОППГ донесува решение за повлекување на опомената пред суспензија, кое го доставува до учесникот на пазарот и го објавува на својата веб страница.
- (6) Ако во периодот наведен во опомената пред суспензија, учесникот на пазарот не ги отстрани причините поради кои му била доставена истата, ОППГ донесува одлука за суспензија на учесникот на пазарот.
- (7) Ако учесникот на пазар е снабдувач, најмалку три дена пред денот на влегување во сила на одлуката од став (6) на овој член, ги известува, своите потрошувачи, снабдувачот во краен случај, и операторот на системот на којшто е приклучен секој поединечен негов потрошувач.
- (8) Во одлука за суспензија се утврдува времетраењето на суспензијата, кое не може да е подолго од шест месеци и се образложуваат причините за донесувањето на одлуката.
- (9) Одлуката за суспензија, односно опомената пред суспензија, ОППГ ја објавува на својата веб страница и ја доставува до учесникот на пазарот, ОСП и ОСД. Одлуката стои објавена на веб страница на ОППГ до престанување на суспензијата или до повлекување на опомената пред суспензија.
- (10) Учесникот на пазар кој има добиено одлука за суспензија на пазар на природен гас не може да врши физички трансакции.
- (11) Учесникот на пазарот кој е суспендиран во рок од 15 дена може да достави приговор до РКЕ против Одлуката за суспензија.

(12) Приговорот од став (11) на овој член, не ја одложува суспензијата од пазарот на природен гас.

Престанување на договорот за учество на пазарот

Член 21

- (1) Договорот за учество на пазарот престанува:
- 1) по истекување на лиценцата на учесникот на пазарот,
 - 2) по прифатено барање за повлекување од пазарот согласно одредбите од овие правила,
 - 3) доколку ОППГ изрекол суспензија два пати во тек на 18 месеци или вкупно три пати во периодот додека договорот за учество на пазарот на природен гас е во сила,
 - 4) со бришење на учесникот на пазар од трговскиот регистар или регистарот на други правни лица,
 - 5) ако потрошувачот престанал да ги исполнува условите за самостојно учество на пазарот,
 - 6) со раскинување од страна на ОППГ, ако учесникот на пазарот:
 - при регистрацијата за учество на пазарот на природен гас користел лажни податоци,
 - во текот на учеството на пазарот доставува лажни податоци,
 - има суштински прекршувања или повторени прекршувања на обврските утврдени со овие правила.
- (2) Учесникот на пазарот без одлагање го известува ОППГ кога врз него е отворена постапка за стечај или ликвидација.
- (3) Престанувањето на важење на Договорот за учество на пазарот не го ослободува учесникот на пазарот од финансиски и други материјални обврските кон ОППГ и другите учесници на пазарот кои што ги презел за време на неговото учество на пазарот.

Известување за престанување на Договорот за учество на пазарот

Член 22

- (1) ОППГ ги известува ОСП, ОСД и БОС на балансната група каде што припаѓал учесникот на пазарот, како и самиот учесник на пазар за денот и часот на престанување на Договорот за учество на пазарот.
- (2) Ако учесникот на пазар е снабдувач, ОППГ, ги известува и снабдувачот во краен случај.
- (3) ОППГ на денот на престанување на Договорот за учество на пазарот, донесува решение за бришење на учесник на пазарот од РУП, кое му го доставува на учесникот на пазарот и го објавува на својата веб страница.
- (4) Учесникот на пазарот чиј Договор за учество на пазарот престанал да важи, во рок од 15 дена од денот на известувањето од став (1) на овој член може да достави приговор до РКЕ.
- (5) Приговорот од став (4) на овој член, не го одлага извршувањето на решението од став (3) на овој член.

Повторно барање за регистрација за учество на пазарот

Член 23

Учесникот на пазарот не може повторно да поднесе барање за регистрација за учество на пазарот пред истекот на шест месеци од денот на влегување во сила на решението од Член 22 став (3) на овие Правила.

Чување на документација

Член 24

ОППГ ја чува целокупната документација, записи и мерните регистри, кои се однесуваат на барател, кога БРУП било одбиено или учесникот на пазарот чиј Договор за учество престанал да важи, најмалку пет години од денот кога барателот го испратил БРУП или од денот кога учесникот на пазарот бил избришан од РУП, освен ако со закон или друг пропис не е поинаку уредено.

IV. ПАЗАР СО БИЛАТЕРАЛНИ ДОГОВОРИ

Евидентирање на билатералните договори

Член 25

- (1) Пазарот со билатерални договори ги вклучува договорите директно склучени од учесниците на пазарот, вклучувајќи го и увозот и извозот на природен гас.
- (2) ОППГ врши администрирање на пазарот на природен гас со билатерални договори.
- (3) Учесникот на пазарот ги пријавува до ОППГ сите склучени билатерални договори како и промените на договорите настанати во тековниот месец, до 15-ти во наредниот месец.
- (4) Во билатералниот договор се утврдува договорната страна која ќе ја исполни обврската од став (3) од овој член.
- (5) Пријавата за билатерален договор содржи:
 - 1) податоци за договорните страни,
 - 2) договорената количина на природен гас,
 - 3) датумот и времето на почетокот и крајот на испораката на природниот гас што е предмет на билатералниот договор,
 - 4) точката на прием и точката на испорака на природен гас, и
 - 5) динамика на испорака на природниот гас
- (6) ОППГ ја евидентира пријавата за билатералниот договор ако таа е во согласност со став (4) на овој член.
- (7) Ако ОППГ утврди дека пријавата на билатералниот договор е нецелосна, во рок од седум работни дена од приемот на пријавата на билатералниот договор, ја известува страната во билатералниот договор, и укажува на недостатоците во пријавата и определува рок за уредување на пријавата.
- (8) ОППГ, ОСП и ОСД обезбедуваат доверливост на деловните податоци од склучените договори на учесниците на пазарот и може да побараат од учесниците на пазарот дополнителни документи и информации во однос на нивните трансакции на пазарот.

V. ПРЕСМЕТКИ И ПЛАЌАЊА НА ПАЗАРОТ НА ПРИРОДЕН ГАС

Пазарен план

Член 26

ОППГ врз основа на конечните физички распореди го изработува дневниот пазарен план и му го доставува на ОСП.

Известување за трансакции

Член 27

Врз основа на физичките распореди од конечниот дневен распоред, ОППГ, за секој календарски месец, изготвува известувања во кои се содржани информациите за потврдените трансакции за секој трговски интервал во месецот и известувањата ги доставува до сите учесници на пазарот, најдоцна три работни дена по истекот на календарскиот месец.

Член 28

- (1) Учесниците на пазарот, освен потрошувачите, се должни најдоцна до шестиот работен ден во секој календарски месец до ОППГ, врз основа на податоците од член 27 од овие Правила да ги достават податоците за физички трансакции.
- (2) Податоците за физичките трансакции се доставуваат на образец изготвен од ОППГ и објавен на неговата веб страница.
- (3) Врз основа на доставениот образец од став (1) на овој член, ОППГ издава Потврда за физички трансакции на образец изготвен од ОППГ и објавен на неговата веб страница.

Член 29

- (1) Плаќањата помеѓу учесниците на пазарот се вршат во согласност со склучените билатерални договори за купопродажба на природен гас.
- (2) Врз основа на реализираните трансакции на пазарот со билатерални договори, ОСП ги изготвува и ги доставува до договорните страни потврдите за трансакциите што се оствариле на пазарот.

VI. ПОСЕБНИ ОДРЕДБИ

Времено престанување на функционирањето на пазарот

Член 30

- (1) Кога со одлука е прогласена енергетска кризна состојба, или кризна состојба прогласена во согласност со закон или доколку ПС се доведе во состојба на висок оперативен ризик, функционирањето на пазарот може делумно или целосно да се суспендира.
- (2) Во случаите од став (1) на овој член, ОСП презема една или комбинација од следниве мерки:
 - 1) промена на конечниот дневен распоред,
 - 2) бара враќање во погон на мрежна опрема, која е надвор од погон поради постоечките распореди на диспечирање или поради краткорочни планирани одржувања, ако е тоа можно.
- (3) Во смисла на овие Правила како висок оперативен ризик на ПС се смета работа на системот дефинирана во прописот со кој се уредуваат критериумите и условите за прогласување на кризна состојба.
- (4) ОППГ најдоцна 24 часа од преземање на некоја од мерките од став (2) на овој член на својата веб страна ги објавува причините за делумната или целосна суспензија на пазарот кои остануваат достапни се до целосното укинување на суспензијата.

Суспендирање во случај на виша сила

Член 31

- (1) ОСП има право во случај на виша сила, а заради обезбедување на сигурност на системот да ги суспендира, во целост или делумно, одделни трансакции на пазарот.
- (2) Во случај на виша сила, учесниците на пазарот ги следат инструкциите и корекциите на одобрените физички распореди од страна на ОСП.

Известување и објавување

Член 32

ОСП најдоцна до 10:00 часот, на својата веб страна ги објавува следните информации за претходниот ден:

- 1) збирни податоци за потрошувачката на природен гас во ПС,
- 2) ограничувањата во ПС,
- 3) информациите за работата, сигурноста и адекватноста на ПС и
- 4) други информации поврзани со работата на ПС што не се од доверлив карактер.

VII. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 33

Во рок од 30 дена од денот на влегување во сила на овие Правила, ОППГ донесува:

- 1) Образец БРУП од Член 12 од овие Правила,
- 2) Образец и Потврда од Член 28 од овие Правила.

Член 34

- (1) Со денот на отпочнување на примената на овие Правила престануваат да важат Правилата за пазар на природен гас („Службен весник на Република Македонија“ бр.16/14, 91/14 и 115/18).
- (2) Овие Правила влегуваат во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија“, а ќе се применуваат со денот на отпочнување на примената на Правилата за балансирање на системот за пренос на природен гас.

Бр. 01-2325/1
18 јуни 2019 година
Скопје

ПРЕТСЕДАТЕЛ
Марко Бислимоски

ОБРАЗЛОЖЕНИЕ

Врз основа на член 24, став (1), точка 1), алинеја 12 и член 128, став (1) од Законот за енергетика („Службен весник на Република Македонија“ бр. 96/18 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 96/19), Регулаторната комисија за енергетика и водни услуги на Република Северна Македонија пристапи кон изработка на Правила за пазар на природен гас.

Регулаторна комисија за енергетика и водни услуги на Република Северна Македонија ги изработи Правилата за пазар на природен гас со помош на УСАИД.

Со овие Правила за пазар на природен гас во согласност со одредбите од Законот за енергетика се уредува:

- 1) начинот на регистрација и идентификација на учесниците на пазарот,
- 2) елементи на договорите за учество на пазарот на природен гас,
- 3) организацијата и функционирањето на пазарот на природен гас со билатерални договори, условите што треба да ги исполнуваат учесниците на пазарот,
- 4) правата и обврските на учесниците на пазарот,
- 5) воспоставувањето, организирањето и контролата на тргувањето со природен гас и помошни услуги, вклучувајќи го и прекуграничното тргување, во согласност со обврските од членувањето во меѓународните организации,
- 6) постапката и начинот за собирање и доставување на податоци до Регулаторната комисија за енергетика и водни услуги на Република Северна Македонија во однос на состојбите и појавите на пазарот на природен гас, и
- 7) други прашања поврзани со организацијата и функционирањето на пазарот.

Целта на овие Правила за пазар на природен гас е да се обезбеди транспарентен и недискриминаторен начин на организацијата и управувањето со пазарот заради обезбедување ефикасен, конкурентен и одржлив пазар. Правилата за пазар на природен гас ги применуваат сите учесници на пазарот, како и сите субјекти кои учествуваат во постапки и преземаат дејствија пропишани со овие Правила.

На 22 април 2019 година Регулаторната комисија за енергетика на својата веб страна објави Предлог - Правила за пазар на природен гас, како и соопштение со кое ги повика сите заинтересирани страни да достават по електронски пат на официјалната адреса: erc@erc.org.mk, свои сугестии, забелешки и предлози, најдоцна до 13 мај 2019 година, по однос на Предлог - Правилата за пазар на природен гас. Исто така, Регулаторната комисија за енергетика ги достави Предлог - Правилата за пазар на природен гас и до Секретаријатот на Енергетската заедница за увид и забелешки.

Регулаторната комисија за енергетика со Решение број 02-821/1 од 22 април 2019 година свика подготвителна седница со предмет на разгледување Предлог - Правилата за пазар на природен гас. На подготвителната седница беа поканети: членовите на Регулаторната комисија за енергетика, претставници од Макпетрол Пром-Гас ДООЕЛ Скопје, АД Макпетрол – Скопје, АД ГА-МА – Скопје, АД ЕЛЕМ – Енергетика – Скопје, АРЦЕЛОРМИТТАЛ Скопје АД, ТЕ-ТО АД Скопје, ЕЛЕМ ТРЕЈД ДООЕЛ Скопје, Когел Стил ДОО Скопје, ГЕС Скопје, Макстил АД Скопје, МЕР АД Скопје, ДТИРЗ, ПАН ИНТЕРТРЕЈД ДОО Скопје, ФЗЦ 11ти Октомври – Куманово, ЈП “КУМАНОВО – ГАС” – Куманово, АД Пивара – Скопје, АД Алкалоид– Скопје, Кабинетот на

Заменик Претседателот на Владата задолжен за економски прашања, Министерството за економија, Комисијата за заштита на конкуренција, Стопанската комора на Македонија, Сојузот на стопански комори на Македонија, Советот за заштита на потрошувачите и Организацијата на потрошувачи на Македонија.

На 13 мај 2019 година се одржа подготвителна седница на која учествуваа членовите на Регулаторната комисија за енергетика, како и претставници од: АД ГА-МА – Скопје, МЕР АД Скопје, Макпетрол Пром-Гас ДООЕЛ Скопје, АД Макпетрол – Скопје, ТЕ-ТО АД Скопје и консултантите на УСАИД. На подготвителната седница од страна на присутните беа дадени забелешки во однос на текстот на Предлог - Правилата за пазар на природен гас.

На 30 мај 2019 година Регулаторната комисија за енергетика одржа состанок со претставникот од Секретаријатот на Енергетската заедница и со консултантите на УСАИД на кој се разгледуваше текстот на Правилата за пазар на природен гас.

Имајќи ги во предвид доставените забелешки во дадениот рок, забелешките дадени на подготвителната седница од страна на заинтересираните страни, како и забелешките доставени од Секретаријатот на Енергетската заедница, Регулаторната комисија за енергетика изработи текст на Правилата за пазар на природен гас, како предлог за донесување.

Регулаторната комисија за енергетика и водни услуги на Република Северна Македонија на седницата одржана на ден 18 јуни 2019 година донесе Правила за пазар на природен гас.